

Jez a elektrárna na řece Moravě

O regulaci řeky Moravy v okolí Hodonína toho již bylo napsáno hodně. Ostatně jedná se o tak rozsáhlý a široký projekt, že jen prostý výčet jednotlivých akcí by vydal za celou publikaci. Ing. Bořivoj Volný ve funkci vedoucího hodonínského stavebního úřadu pro úpravu řeky Moravy vytvořil deset fotoalb, ve kterých je neuvěřitelných 3 697 snímků. Věnujme se proto v této části pouze jednomu konkrétnímu místu, které je častým cílem vycházek obyvatel našeho města, a kterým je hodonínský jez na řece Moravě.

První regulační práce na řece Moravě se odehrály již na počátku 19. století. Pro splavnění řeky a dopravu tabáku do tabákové továrny bylo vyčištěno řečiště mezi Hodonínem a Děvínem. Již na přelomu 19. a 20. století se díky pravidelným silným záplavám začalo hovořit o možnostech, jak tok řeky zregulovat. V srpnu 1910 zahájila pod vedením vrchního stavebního rady Ing. F. Rybičky činnost Expositura c. k. pro úpravu řeky Moravy. V březnu 1912 bylo rozhodnutím místodržitelství v Brně uděleno exposituře vodoprávní povolení, které opravňovalo k provedení úprav a k vyvlastnění pozemků schválených objektů. Již tehdy se uvažovalo o zrušení vodního mlýna hodonínského i mlýna na rameni kátovském a o výstavbě nového jezu.

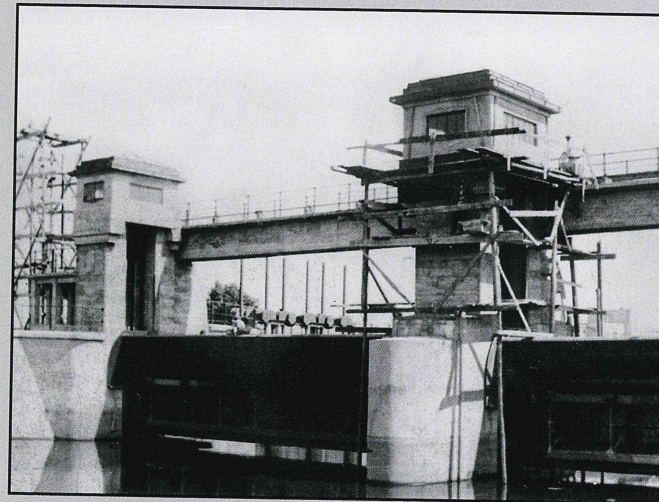
Jen o pár let později se hovořilo v souvislosti s jezem také o vodní elektrárně. Například na zasedání hodonínského zastupitelstva dne 17. července 1919 upozornil referent pan Iršik na špatný stav městské elektrárny, a již tehdy navrhoval, aby síla vody, tekoucí kolem Hodonína, byla použita k pohonu velké nové hydroelektrárny. Elektrárna by mohla být připojena k oslavanské elektrické síti, což

by byl pro město také zdroj financí.

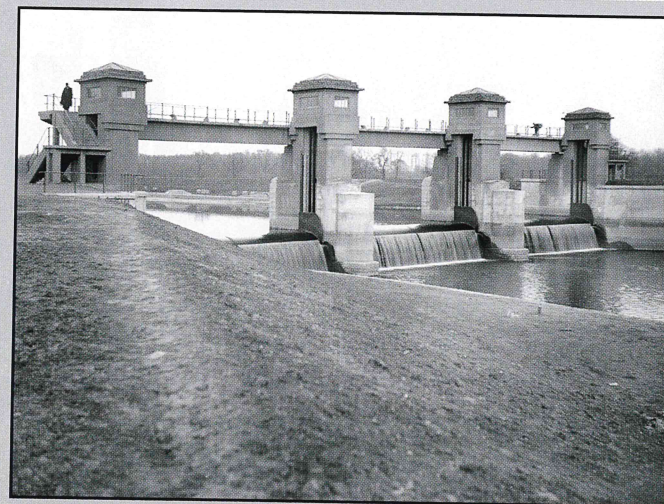
V červenci 1933 byl projekt na regulování řeky Moravy nad Hodonínem konečně schválený Zemským úřadem v Brně. V projektu byl navýšený celkový průtok, kdy hrázový profil by měl pojmout až 785 m³/sec. Projekt obsahoval také konkrétní návrh na nový jez i obě stavidla odlehčovacích ramen. Jez projektoval vrchní zemský rada Ing. K. Hawranek. Začalo se stavět již tři měsíce po schválení projektu, tedy v říjnu roku 1933. Realizaci prováděla firma Ing. R. Kaulich, Moravská Ostrava, (ta stavěla i Masarykův most), strojní části dodaly Vítkovické železářny. Celkové náklady i se stavidly do kátovského a městského ramena řeky byly 2 105 000 Kč. Stavba byla dokončena v říjnu roku 1935 a voda poprvé přetékala přes jez 19. října téhož roku. Na horním můstku byl jez volně průchozí a byl využíván i jako přechod na Slovensko.

K rozhodnutí o energetickém využití vody, protékající hodonínským jezem, došlo až po II. světové válce. S přípravnými pracemi se začalo v roce 1947 a nová průtočná jezová vodní elektrárna byla uvedena do provozu v roce 1952. Elektrárna byla osazena dvěma Kaplanovými turbínami o průměru 3 000 mm, s maximálním spádem 3,8 m a s instalovaným elektrickým výkonem 2 x 0,96 MW.

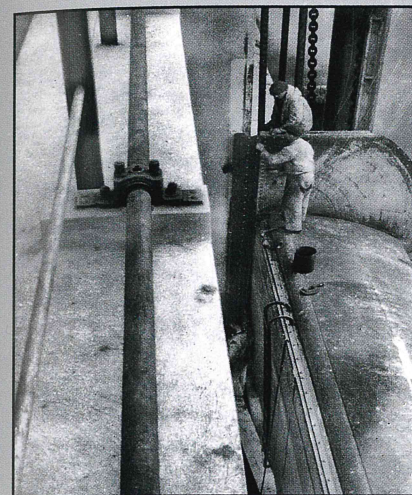
Na jezu už proběhla také řada oprav. V roce 1981 bylo podvodní sondou odhaleno značné podemletí třetího pilíře, v období let 1985 a 1986 byla provedena i výměna jezových stavidel, časem a povodněmi značně poškozených. V letech 2015 a 2016 provedla firma ČKD Blansko Engineering generální opravu obou už téměř sedmdesátiletých turbín i příslušných soustrojí elektrárny.

Snímek z období výstavby jezu na řece Moravě, vlevo pod lávkou jsou vidět hřebeny stavidel

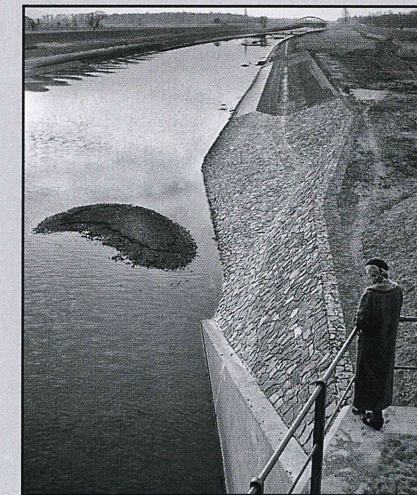
Horní lávka byla používána i k přechodu na slovenskou stranu řeky Moravy

Montáž stavidel jezu

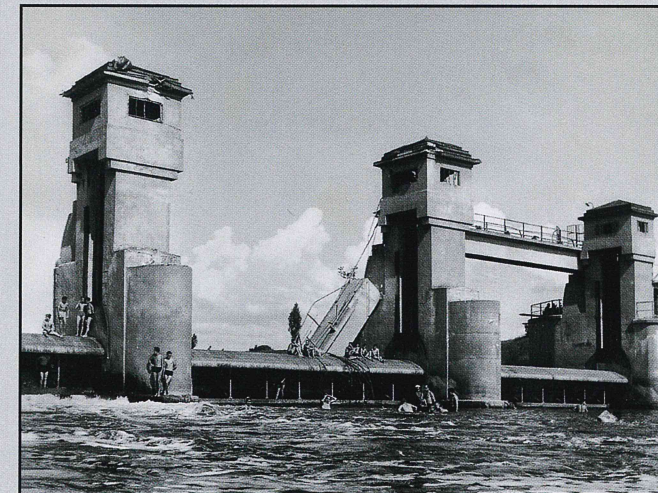
Rozbouřená Morava pod jezem v roce 1946

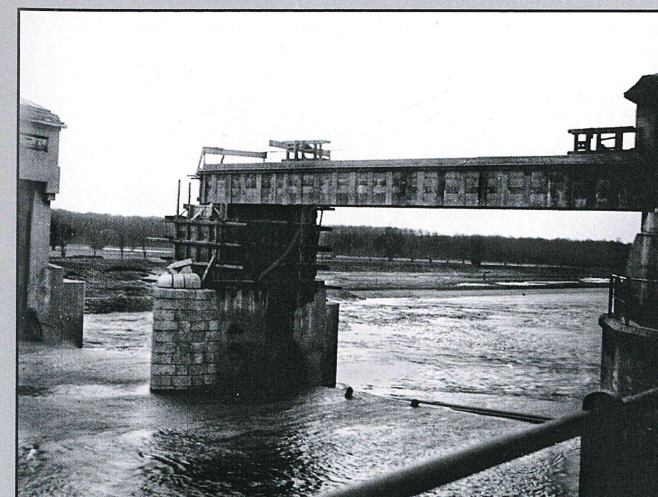
Pohled od jezu ve směru toku v roce 1935

Dříve se koupalo nad jezem, pod jezem i na samotném jezu

Na tomto snímku je vidět, že se koupalo i na jezu polozbořeném válkou

Poválečná oprava lávky, zničené Němci v dubnu roku 1945

Výměna prostředního stavidla v roce 1986, vlevo je ještě stavidlo původní